

Αγαπητοί μου μαθητές,

Συνηθίζεται σε στιγμές σαν κι αυτές, που ολοκληρώνετε έναν κύκλο εκπαίδευσης και ξεκινάτε έναν άλλο, να σας αποχαιρετούμε εμείς οι δάσκαλοι και οι συμμαθητές σας και να σας κατευοδώνουμε στην πορεία σας προς το γυμνάσιο.

Βρίσκομαι λοιπόν σε αυτήν τη θέση, ως δάσκαλος και ως γονιός, **να αποχαιρετώ τα 52 μου παιδιά και το 1 παιδί μου**. Γιατί ξέρετε κάτι; Κανείς άλλος δεν θα αναφερθεί σε εσάς ως «**τα παιδιά του**» εκτός από τους γονείς σας και τους δασκάλους σας.

Ο δάσκαλος και οι μαθητές. Το αιώνιο ζεύγος της παιδαγωγικής σχέσης που ακροβατεί μεταξύ της διδασκαλικής αυθεντίας και του μαθητικού αυθορμητισμού. Στα αλήθεια θα ήταν εύκολο για εμένα να στηριχτώ στα λόγια του μεγάλου διδάσκालου και να πω: «*Όποιος θέλει να έλθει πίσω από εμένα, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, ας σηκώσει το σταυρό του και ας με ακολουθήσει*» όπως αναφώνησε ο Ιησούς. Για να συνεχίσει λέγοντας πως: «*Εγώ είμαι το φως του κόσμου. Εκείνος που ακολουθεί εμένα δε θα περπατήσει στο σκοτάδι, αλλά θα έχει το φως της ζωής*». Ωχ, πάλι θρησκευτικά, θα πείτε... Μη φοβάστε, αυτά τώρα πια τελείωσαν. Θέλω όμως να σκεφτείτε το περιεχόμενο των λόγων αυτών, όπως τόσες φορές κάναμε μαζί στο μάθημα.

Δυο πράγματα προκύπτουν από το θεϊκό λόγο. Το αξίωμα της αυθεντίας και η αξία της ελευθερίας. Και πόση στα αλήθεια σημασία φαίνεται πως έχει η ελευθερία, όταν προτάσσεται ακόμα και της θεϊκής αυθεντίας. «**Όποιος θελήσει να έλθει πίσω από εμένα...**»

Εκκινώντας λοιπόν από το θεϊκό λόγο, επιδιώξαμε να προτάξουμε στη σχέση μας με εσάς την ελευθερία. Αν Αυτός, ως Θεός και Διδάσκαλος, άνοιγε δρόμους στους μαθητές του, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα της εκούσιας επιλογής, πώς θα μπορούσαμε εμείς να απαιτήσουμε από τους δικούς μας μαθητές κάτι περισσότερο; Συχνά λοιπόν διαλέγαμε διακριτικά να αποτραβηχτούμε, να σας ανοίξουμε δρόμους και να σας εξηγήσουμε τις δυσκολίες αλλά και τις ανταμοιβές αν τους ακολουθήσετε. Η δική μας σιωπή έδινε χώρο και αξία στη δική σας επιλογή, έστω κι αν αυτό συχνά εσείς το εκλαμβάνατε ως αδυναμία δική μας. Η δική μας σιωπή, ως προϋπόθεση για να μπορεί να ακουστεί ο δικός σας λόγος.

Αυτό μου θυμίζει το δάσκαλο του Καζαντζάκη. Γράφει λοιπόν ο μεγάλος Κρητικός. «*Μια μέρα ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά κι έμπαινε η μυρωδιά από μια ανθισμένη μανταρινιά... Δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες. Κι ίσια-ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σχολείου και κελαηδούσε. Τότε πια ένας μαθητής χλωμός, δε βάσταζε, σήκωσε το δάχτυλο: **Σώπα δάσκαλε, φώναξε· σώπα δάσκαλε ν' ακούσουμε το πουλί***».

Και σιωπήσαμε.. Όχι γιατί δεν είχαμε τι να σας πούμε, άλλωστε είναι γεμάτα τα μυαλά των δασκάλων από χρονολογίες, ονόματα ηρώων και μαχών, κανόνες και τύπους, ρητά και απαγορεύσεις. Σιωπήσαμε για να δώσουμε χώρο στη δική σας επιλογή, στο δικό σας λόγο, στην άρθρωση της δικής σας σκέψης στο δρόμο για την ανακάλυψη της δικής σας αλήθειας.

Ξέρετε, αυτό δεν ήταν εύκολο να το κάνουμε. Το αίσθημα της επαγγελματικής αυτοσυντήρησης συχνά μας έκανε επιφυλακτικούς να οχυρωνόμαστε πίσω από τις παραδοσιακές πρακτικές και συμπεριφορές και να κρυβόμαστε πίσω από την χαμένη μας αυθεντία. Αναγνωρίσαμε όμως πως, αν επιμέναμε στη διαιώνιση μιας στείρας αυθεντίας, στην ουσία υψώναμε τείχη, όχι μόνο μεταξύ μας, εμποδίζοντας την επικοινωνία δασκάλου και μαθητή, αλλά κυρίως υψώναμε τείχη γύρω σας, περικλείοντας τους δικούς σας πνευματικούς ορίζοντες. Σαν να το είχε προβλέψει ήδη ο Καβάφης, έναν αιώνα πριν:

*Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ
μεγάλα κ' υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.*

[...]

Α, όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.

Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.

Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμον έξω.

Έρχεται έτσι ο αλεξανδρινός ποιητής και συνομιλεί με τους δημιουργούς της ροκ και του τραγουδιού που θα μας τραγουδήσετε στο τέλος της εκδήλωσης αυτής. Ο λόγος του δασκάλου κινδυνεύει να γίνει ακόμη ένα αγκωνάρι στο τείχος που ανεπαισθήτως θα περικλείσει μέσα του το νεανικό σας μυαλό. Η στείρα αναπαραγωγή γνώσεων σε ένα γνωσιοκεντρικό και δασκαλοκεντρικό σχολείο κινδυνεύει να οδηγήσει το μυαλό σας σε διανοητική αδράνεια. Έτσι λοιπόν αναγνωρίσαμε πως δεν χρειάζεται μια εκπαίδευση που να υψώνει γύρω σας τείχη και να ελέγχει το μυαλό σας, αλλά μια εκπαίδευση που θα προτάσσει τη σημασία της προσωπικής δόμησης της γνώσης, της ελεύθερης βούλησης και της αγάπης. Έτσι, ως δάσκαλοι και ως γονείς, αυτοσαρκαζόμενοι στο έπακρο, υιοθετούσαμε συχνά τη σωκρατική ειρωνεία, αποδεχόμενοι τον κίνδυνο της σιωπής για να αφήσουμε χώρο στο δικό σας λόγο.

Στα αλήθεια όμως πόσο εύκολο είναι για τους δασκάλους να μπορούμε να σιωπήσουμε; Και ακόμα κι όταν αυτό συμβαίνει, πώς κινδυνεύει να κριθεί η σιωπή μας μπροστά στην ανούσια φλυαρία και το σκόπιμο θόρυβο των αλαζόνων και των απαίδευτων που αλαλάζουν;

Η παραμονή όμως στο χώρο της σιωπής δεν μπορεί να είναι επί μακρόν. Υπάρχουν στιγμές, όπως αυτή, που πρέπει να μιλήσεις, πρέπει να πάρεις θέση. Αντιλαμβάνομαι όμως πως στις συνθήκες που ζούμε ό,τι και να σας πω δεν είναι πια αρκετό. Ζητάτε περισσότερα, αντιλαμβάνεστε περισσότερα. Συνδυάζετε γεγονότα, καταστάσεις, εμπειρίες, συζητήσεις των μεγάλων. Ερμηνεύετε τα πράγματα με το δικό σας μοναδικό τρόπο. Και έρχεται ξανά στο μυαλό μου ο στίχος του τραγουδοποιού: «*Πώς να κρυφτείς απ'τα παιδιά; Έτσι κι αλλιώς τα ξέρουν όλα*». Πώς να μιλήσεις στα παιδιά που μεγαλώνουν; Ποια αλήθεια να τους μεταφέρεις και πώς; Πώς να ξεδιαλύνω τις δικές μου προσωπικές αντιφάσεις και να σας ανοίξω το δρόμο για μια διαυγή και υποστηρικτική προσέγγιση της ζωής, όταν όλα γύρω μας μοιάζουν τόσο αβέβαια και ρευστά;

Αγαπητά μου παιδιά, συγχωρέστε με, μα δεν έχω ακόμα αρκετές απαντήσεις. Νιώθω βέβαια πως είναι απολύτως αναγκαίο να βρω. Προσωρινά όμως στέκομαι στο ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη που με τόσο λίγες λέξεις θαρρώ πως λέει τόσο πολλά. Επιτρέψτε μου λοιπόν να παραφράσω τον τίτλο του

Στο παιδί μου και στα πενήντα δυο μας παιδιά

Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια.

Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί

Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο

Μα στο παιδί δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ

Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο, λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι,

Του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω

Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νεκρούς μας.

Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.

Αυτήν την αλήθεια πρέπει τώρα εσείς να προσπαθήσετε να ανακαλύψετε με τη βοήθεια των νέων δασκάλων σας, σε ένα νέο σχολείο, σε έναν καινούριο δρόμο γεμάτο περιπέτειες, γεμάτο γνώσεις, ελπίζοντας πάντα να εκπληρωθεί η φιλοδοξία του στοχαστή «*Ο δάσκαλος να ' ναι δύναμη, πράξη ο μαθητής, και το σχολείο γιορτή*».

Καλό σας καλοκαίρι και καλή πορεία στο γυμνάσιο. Και για όσο μου επιτρέπεται ή μου επιβάλλεται από τη θέση αυτή, να κάνω μια ευχή: Να σέβεστε τον εαυτό σας αλλά και τους άλλους ανθρώπους, γιατί η ανοχή και ο σεβασμός στους άλλους δίνει αξία σε σας τους ίδιους.

Να είστε πάντα καλά, εσείς και οι οικογένειές σας.